

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผล โครงการหลังการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ศึกษาผลกระทบของโครงการด้านสภาพแวดล้อม 2 อย่างคือ พื้นที่การเพาะปลูกและสภาพอากาศจากการเผาดองข้าวโพด และเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคของโครงการ และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อำเภอแม่แจ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 254 รายได้เข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 79.5 เป็นเพศชาย จำนวน 179 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.5 มีอายุ 45-54 ปี จำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.4 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 110 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.3 มีที่อยู่อาศัยในตำบลแม่นาจรและช่างเคิ่ง จำนวนตำบล 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.46 มีอาชีพหลักทำไร่ข้าวโพด จำนวน 163 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.2 มีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป จำนวน 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.7 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 10-19 ไร่ จำนวน 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.1 ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลูกได้ทั้งหมด 10,000-18,000 กิโลกรัม จำนวน 115 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.3 ใช้ต้นทุนในการทำการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยประมาณ 20,000-50,000 บาท จำนวน 185 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.83 มีรายได้รวมจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยประมาณ 50,001- 80,000 บาท จำนวน 81 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.88 ใช้แรงงานในการปลูก

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลงแขก(เอามือเอววัน) จำนวน 164 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำไร่ข้าวโพดปีการผลิต 2552/53 ไม่เกิน 20 คน จำนวน 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.5 คิดว่าตัดสินใจถูกต้องที่ได้เข้าร่วม โครงการประกันรายได้เกษตรกร จำนวน 214 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.3 และคิดว่าจะเข้าร่วมโครงการนี้ต่อไป จำนวน 247 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.2 เลือกปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยเหตุผลปลูกพืชชนิดอื่นไม่ได้เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน 164 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.6

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

การแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรรอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 ด้านประสิทธิภาพ ต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพอใจในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น 3.29

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจในระดับปานกลาง มีเพียงปัจจัยเดียว คือ สถานที่ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีความเหมาะสมดี มีความพอใจในระดับมาก เรียงลำดับ คือ ปัจจัยย่อยมีความพอใจระดับมาก คือ สถานที่ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีความเหมาะสมดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 , ปัจจัยย่อยมีความพอใจระดับปานกลาง ช่วงระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ประมาณ 3 เดือนมีความเหมาะสมดี) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 , เจ้าหน้าที่มีความเพียงพอต่อการให้บริการเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และ เจ้าหน้าที่บริการท่านด้วยความรวดเร็วทันต่อความต้องการในการเข้าร่วมโครงการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04

ในด้านความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรรอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 ด้านประสิทธิภาพ ต่อการจัดทำประชาม พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น 3.18

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการจัดทำประชาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจในระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือ วิธีการ ขั้นตอน ในการจัดทำประชามมีความคล่องตัวเหมาะสมดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36, เจ้าหน้าที่มีความเพียงพอต่อการให้บริการเป็นอย่างดี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และ เจ้าหน้าที่บริการท่านด้วยความรวดเร็วทันต่อความต้องการในการเข้าร่วมโครงการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรรอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 ด้านประสิทธิภาพ ต่อการทำสัญญาประกันรายได้ พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น 3.29

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการทำสัญญาประกันรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจในระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือ วิธีการ ขั้นตอน ในการจัดทำสัญญาประกันรายได้มีความคล่องตัวเหมาะสมดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37, เจ้าหน้าที่ที่มีความเพียงพอต่อการให้บริการเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และเจ้าหน้าที่บริการท่านด้วยความรวดเร็วทันต่อความต้องการในการเข้าร่วมโครงการค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรรอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 ด้านประสิทธิภาพ ต่อการจ่ายเงินชดเชย พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพอใจในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น 3.14

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการจ่ายเงินชดเชย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจในระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือ เจ้าหน้าที่ที่มีความเพียงพอต่อการให้บริการเป็นอย่างดี และเจ้าหน้าที่บริการท่านด้วยความรวดเร็วทันต่อความต้องการในการขอรับเงินชดเชย เป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 เท่ากัน และ วิธีการ ขั้นตอน ในการจ่ายเงินชดเชยคล่องตัวเหมาะสมดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรรอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 ด้านประสิทธิผล พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น 3.54

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านประสิทธิผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจต่อปัจจัยย่อยในระดับมาก มีเพียงปัจจัยเดียว คือ หากไม่มีโครงการดังกล่าวท่านสามารถขายข้าวโพดได้ด้วยตนเองในราคาที่คุ้มทุนที่มีความพอใจระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือ โครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่ดี ควรมีต่อไปเรื่อยๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, โครงการ ช่วยให้ท่านขายข้าวโพดได้ในราคาที่สูงขึ้นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87, ท่านได้กำไรจากการขายข้าวโพดต่อหน่วยมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65, จากการเข้าร่วมโครงการทำให้ท่านมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และ โครงการดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหาหาราคาข้าวโพดตกต่ำได้ในระยะยาวและมีความยั่งยืนต่อไปได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.52 ส่วนปัจจัยย่อยมีความคิดเห็นระดับปานกลาง คือ หากไม่มีโครงการดังกล่าวท่านสามารถขายข้าวโพดได้ด้วยตนเองในราคาที่คุ้มทุน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เข้าร่วมโครงการไม่ขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพด จำนวน 224 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.2 ในปีต่อไปจะไม่ขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพดในปีต่อไป จำนวน 217 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.4 การใช้พื้นที่ป่าในการปลูกข้าวโพดจำนวนมากได้สร้างปัญหาให้กับหมู่บ้านหรือชุมชน ทำให้น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม จำนวน 140 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.1 จากการเข้าร่วมโครงการทำให้ท่านมีเศษต่อซังข้าวโพดเท่าเดิม จำนวน 172 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.7 ใช้วิธีการทำลายเศษ ต่อ ซัง ข้าวโพด โดยการเผา จำนวน 117 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.1 คิดว่าปัญหาหมอกควันในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มสาเหตุที่มากที่สุดเกิดจากการเผาป่า จำนวน 155 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.0 และคิดว่าปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มสร้างปัญหาในด้านสุขภาพ จำนวน 194 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.4 และเห็นว่าปัญหาหมอกควันในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม แก้ไขได้ยาก จำนวน 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.6 โดยคิดว่าวิธีที่จะสามารถลดปัญหาหมอกควันในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม โดยหาแนวทางที่เหมาะสมในการทำลายต่อซังข้าวโพด และเศษวัชพืชอื่นๆ จำนวน 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.7

จากการสัมภาษณ์ นายสนธิ เรืองสวัสดิ์ (สำนักงานเกษตรอำเภอแม่แจ่ม, 2554) พบว่า การดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร รอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 เฉพาะกรณีผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านประสิทธิภาพ ได้มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและการจัดสรรเจ้าหน้าที่ดูแลโครงการฯ โดยการออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง กำนันทุกตำบล และ ผู้ใหญ่บ้าน ทุกหมู่บ้าน เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นเลขานุการ ด้านงบประมาณในการดำเนินงาน ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยมาก ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน ในการดำเนินงานตามโครงการ ฯ นั้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ดำเนินการในปีแรก จึงยังไม่ค่อยชัดเจน และได้งบประมาณในดำเนินงานล่าช้า แต่เห็นว่าระยะเวลาดำเนินงานโครงการฯ มีความเหมาะสม

ด้านประสิทธิผล เกษตรกรขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ในราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากในปีผลิต 52/53 ราคาตลาดต่ำกว่าราคาประกันทำให้เกษตรกรได้รับเงินส่วนต่างเป็นค่าชดเชย นอกจากนั้น โครงการฯ สามารถใช้เป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาผลผลิตในระยะยาวและยั่งยืนได้ แต่ไม่ถึง

ร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจาก เกษตรกรบางคนให้ข้อมูลเท็จ แต่ด้านความพึงพอใจ เกษตรกรมีความพึงพอใจการดำเนินงานตามโครงการฯ

ผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ และทำให้เกิดปัญหาหมอกควันจากการเผาตอซังข้าวโพด เพิ่มมากขึ้น

การสัมภาษณ์ นายณัฏ วันมณี (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาแม่แจ่ม, 2554) พบว่า ด้านประสิทธิภาพ มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและการจัดสรรเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเขตของตนเอง ซึ่งครอบคลุมทั้งอำเภอ มีหน้าที่คอยประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และจัดให้เจ้าหน้าที่ร่วมกิจกรรมในการออกสำรวจ การทำประชามทุกครั้ง พร้อมดำเนินการจัดประชุมเพื่อทำสัญญาประกันรายได้ และบันทึกข้อมูล ไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณ เนื่องจาก พนักงานที่ออกพื้นที่ ได้เบี้ยเลี้ยงปกติอยู่แล้ว แต่ในส่วนของการทำงานล่วงเวลาจะมีงบประมาณให้ในจำนวนที่จำกัด แต่พอเพียงสำหรับการดำเนินงาน ในด้านหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน มีความเหมาะสม พบว่า การออกหนังสือรับรองที่ไม่สมบูรณ์ ที่สำคัญการออกหนังสือรับรองที่ล่าช้า ซึ่งอาจเป็นผลให้ทำสัญญาไม่ทัน แต่เห็นว่าระยะเวลาในการดำเนินงาน นั้น มีความเหมาะสม

ด้านประสิทธิผล พบว่า เกษตรกรขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ตามราคาดตลาดปกติ ไม่สูงตามราคาอ้างอิงที่รัฐบาลประกาศ ซึ่งโครงการประกันรายได้เกษตรกรไม่สามารถใช้เป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาผลผลิตในระยะยาวและยั่งยืนได้ แต่เกษตรกรมีความพึงพอใจกับโครงการฯ ถึงแม้ขายได้ราคาไม่สูงมาก แต่ก็ยังมีโอกาสที่จะได้รับเงินชดเชยจากการประกันรายได้

ส่วนผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร นั้น ไม่อาจทราบได้ว่าจะทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น แต่มีโอกาที่จะขยายพื้นที่การเพาะปลูกได้เช่นกัน ซึ่งไม่แน่ใจว่าการเผาตอซังข้าวโพดจะทำให้เกิดปัญหาหมอกควันเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก หมอกควันมีเป็นประจำทุกปี

การสัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ จมบาล (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ศึก, 2554) พบว่า ด้านประสิทธิภาพ ได้ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการรับลงทะเบียนเกษตรกร การจัดทำประชามร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ รกส.และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอ และไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุน หลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม แต่การรับลงทะเบียนเกษตรกรยังไม่ค่อยเข้าใจขั้นตอน สำหรับระยะเวลาในการดำเนินงานมีความเหมาะสม

ด้านประสิทธิผล พบว่าเกษตรกรสามารถขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ในราคาที่สูงขึ้นแต่ไม่มาก และเห็นว่าโครงการประกันรายได้เกษตรกร จะใช้เป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาผลผลิตในระยะยาวและยั่งยืนได้ ขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐบาล ซึ่งเกษตรกรมีความพึงพอใจ ต่อโครงการฯ นี้

ในด้านผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้ฯ เกษตรกรมีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายใหม่ และเห็นว่ามีส่วนทำให้เกิดปัญหาหมอกควันจากการเผาตอซังข้าวโพดเพิ่มมากขึ้น

การสัมภาษณ์ นายก้องคำ จริยา (ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านต่อเรือ, 2554) พบว่า ด้านประสิทธิภาพ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกษตรกรในขั้นตอนการลงทะเบียน การจัดทำประชาคม การประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจแก่เกษตรกร และเป็นผู้ให้การสนับสนุนโครงการฯ จึงไม่ได้รับงบประมาณ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม และระยะเวลาในการดำเนินงานมีความเหมาะสม

ด้านประสิทธิผล เกษตรกรสามารถขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ในราคาที่สูงขึ้นแต่ไม่มาก และเห็นว่าไม่น่าจะใช้เป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาผลผลิตในระยะยาวและยั่งยืนได้ โดยเกษตรกรมีความพึงพอใจกับโครงการฯ นี้ ในระดับหนึ่ง

ผลกระทบ จากการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ และการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร มีส่วนทำให้เกิดปัญหาหมอกควันจากการเผาตอซังข้าวโพดเพิ่มมากขึ้น

การสัมภาษณ์ นายธนู ครั่งเนียม (ที่ทำการปกครองอำเภอแม่แจ่ม, 2554) ด้านประสิทธิภาพ พบว่า ไม่มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือการจัดสรรเจ้าหน้าที่ดูแลโครงการฯ และไม่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการประสานงานอำนวยการและสนับสนุน ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลาในการดำเนินงาน นั้น มีความเหมาะสม

ด้านประสิทธิผล เกษตรกรสามารถขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้กำไรไม่มาก ไม่อาจใช้เป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพราคาผลผลิตในระยะยาวและยั่งยืนได้ แต่เกษตรกรมีความพึงพอใจถึงแม้จะขายผลผลิตได้ในราคาไม่สูงมาก แต่ก็ยังมีโอกาสที่จะได้รับเงินชดเชยจากการประกันรายได้

ในด้านผลกระทบ พบว่า เกษตรกรได้ขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพดเพิ่มขึ้นประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ มีการเผาตอซังข้าวโพดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเกิดปัญหาหมอกควัน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามโครงการ ประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ในการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ สรุปปัญหาอุปสรรค จากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

1. ด้านการสื่อสาร และการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรเป็นชนเผ่า จึงไม่ค่อยเข้าใจ
วิธีการ ขั้นตอน การดำเนินการมากนัก ได้รับงบประมาณล่าช้า ขั้นตอนไม่ชัดเจน มีการแก้ไข
เปลี่ยนแปลงบ่อย ระบบการบันทึกข้อมูล ไม่คล่องตัว เจ้าหน้าที่มีน้อย
2. เจ้าหน้าที่ ธกส. เฉพาะงานหลักมากอยู่แล้ว แต่ต้องทำงานพิเศษ ทำให้มีภาระมากขึ้น
โดยเมื่อรัฐบาลต้องการจะช่วยเหลือ การประกาศราคาอ้างอิง ควรมีส่วนต่างเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ ไม่ควร
ประกาศราคาที่สูงกว่าราคาประกัน ไม่เป็นราคาที่ซื้อขายจริง
3. พื้นที่ อำเภอแม่แจ่ม กว้างใหญ่ ก่อนข้างห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมลำบาก
4. ในการสุ่มสอบข้อมูลเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูก ทำได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งอาจมีการแจ้ง
ข้อมูลเท็จ

ข้อจำกัดในการศึกษาค้นคว้า

1. เนื่องจากโครงการประกันรายได้เกษตรกร ได้ดำเนินงานประมาณ 2 ปีการผลิต คือปี
2552/53 และ ปี 2553/54 การดำเนินงานต่าง ๆ จึงยังไม่ได้ข้อปฏิบัติที่ดีที่สุด เนื่องจากต้อง
ปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ทำให้เกษตรกรสับสนในการตอบแบบสอบถาม จึงอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่
ชัดเจน
2. ข้อจำกัดในการสื่อสารกับเกษตรกรที่เป็นชนเผ่า ทำให้ขาดความเข้าใจในการตอบ
แบบสอบถาม จึงอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจนเช่นกัน

เพื่อให้เข้าใจในกระบวนการที่สำคัญในดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้
ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ การขึ้นทะเบียน
เกษตรกร การจัดทำประชาคม การทำสัญญาประกันรายได้ และการจ่ายเงินชดเชย ให้ดียิ่งขึ้น และ
เพื่อให้ทราบว่าในขณะที่ดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวได้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
และมีข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ผู้ศึกษาจึงได้จัดทำตารางแสดงขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

กระบวนการ	ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
การขึ้นทะเบียนเกษตรกร	- การสื่อสาร - การบันทึกข้อมูล - ได้รับการจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่เพียงพอกับการกิจ	- จัดหาลำม - เพิ่มการประชาสัมพันธ์ - กำหนด วิธีการ ขั้นตอนให้ชัดเจน และแน่นอน - ปรับปรุงพัฒนาระบบในการบันทึกข้อมูลให้ทันสมัยและคล่องตัว - จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการกิจและทันตามห้วงเวลา
การทำประชาคม	พื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมลำบาก	- จัดหารถยนต์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
การทำสัญญาประกันรายได้	เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีน้อย	- จัดสรร เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หรือ เพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำ
การจ่ายเงินชดเชย	เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีน้อย	- จัดสรร เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หรือ เพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำ

5.2 อภิปรายผล

การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรรอบที่ 1 ประจำปี 2552/53 ด้านประสิทธิภาพ ต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจในระดับปานกลาง ในด้านสถานที่การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร ที่กำหนดไว้ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่ามีจำนวนจำกัดแต่สามารถให้บริการได้ทันเวลา ถึงแม้จะไม่ค่อยได้รับความสะดวกมากนัก สำหรับระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรเหมาะสมดี การจัดประชุมประชาคม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจะออกไปให้บริการถึงหมู่บ้านโดยการสุ่มสอบถามข้อมูลของเกษตรกรประมาณร้อยละ 10 ของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไว้ทั้งหมด ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีน้อย ไม่ค่อยได้รับความสะดวก แต่สามารถทำให้ขั้นตอนนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในส่วนของการทำสัญญาประกันรายได้ และการจ่ายเงินชดเชย พบว่า วิธีการขั้นตอน มีความเหมาะสม แต่ไม่ค่อยได้รับความสะดวกเพราะต้องเดินทางไปใช้บริการ ณ ที่ตั้งของ ธกส. ซึ่งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านของเกษตรกร ประกอบกับจำนวนเกษตรกรที่มาใช้บริการมีจำนวนมากทำให้ต้องเสียเวลาในการรอคอยเพื่อใช้บริการ อันเนื่องมาจากจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนจำกัด แต่ก็ได้รับการพยายามเอาใจใส่อย่างดีจากเจ้าหน้าที่ ธกส. ทุกคน

สำหรับความคิดเห็น ด้านประสิทธิผล ของโครงการในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความพอใจในระดับมาก ที่เห็นว่าโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ดี ควรมีต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งช่วยให้เกษตรกรขายข้าวโพดได้ในราคาที่สูงขึ้น ได้กำไรมากขึ้น และสามารถทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการอีกข้อหนึ่งคือ ต้องการให้เป็นกลไกตลาดในการสร้างเสถียรภาพราคาในระยะยาวและยั่งยืนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่าสามารถเป็นไปได้ถ้าหากรัฐบาลจะดำเนินโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง สำหรับปัจจัยที่ว่าหากไม่มีโครงการนี้ เกษตรกรจะสามารถขายข้าวโพดได้ในราคาที่คุ้มทุนได้หรือไม่นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ไม่สามารถขายข้าวโพดได้คุ้มทุน ซึ่งได้สร้างปัญหาให้กับเกษตรกรมาโดยตลอด จึงนับได้ว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจกับโครงการนี้ ในระดับมาก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแนวทางการดำเนินงานโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2552/53 ที่ว่าเพื่อเป็นการช่วยเหลือให้เกษตรกรได้รับราคาขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สูงขึ้น และไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ว่าจะเป็นกลไกตลาดในการสร้างเสถียรภาพราคาในระยะยาวและมีความยั่งยืน ได้

ในด้านการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ขยายพื้นที่การเพาะปลูกข้าวโพด และเห็นว่า การใช้พื้นที่ป่า ในการปลูกข้าวโพดจำนวนมากได้สร้างปัญหาให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนคือ ทำให้เกิดปัญหาน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม หลังจากเข้าร่วมโครงการมีเศษตอซังข้าวโพดเท่าเดิม ใช้วิธีการทำลายเศษ ตอ ซัง ข้าวโพด โดยการเผา ซึ่งคิดว่าปัญหาหมอกควันในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มสาเหตุที่มากที่สุดเกิดจากการเผาป่า และคิดว่าปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอแม่แจ่มสร้างปัญหาในด้านสุขภาพ และเห็นว่าปัญหาหมอกควันในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม แก้ไขได้ยาก คิดว่าวิธีที่จะสามารถลดปัญหาหมอกควันในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม โดยการหาแนวทางที่เหมาะสมในการทำลายตอซังข้าวโพด และเศษวัชพืชอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะรัตน์ จงปิยะเลิศ (2547:99) ได้ทำการศึกษาถึงการประเมินผลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาตำบลดั้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้จักโครงการฯ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์โครงการฯ อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของดร.ณิ ชันโท (2544:109) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ความพอใจ ความเสมอภาค และความเป็นธรรมในการดำเนินงานโครงการฯ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

5.3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามโครงการ

1. ควรจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการกิจและทันตามห้วงเวลา
2. ควรมีการประสานงานกับผู้นำหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือด้านการสื่อสารกับเกษตรกรที่เป็นชนเผ่า
3. ควรจัดสรรเจ้าหน้าที่เพื่อรับผิดชอบโครงการโดยตรงหรือเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำ
4. จัดหาพาหนะที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
5. ควรกำหนด วิธีการ ขั้นตอนให้ชัดเจน และแน่นอน
6. ปรับปรุงพัฒนาระบบในการบันทึกข้อมูลให้ทันสมัยและคล่องตัว

5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับมาตรการในการช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการแก้ไขปัญหาการผลผลิตตกต่ำ เช่น โครงการรับจำนำ กับ โครงการประกันรายได้ เพื่อนำผลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป